

Motion till riksdagen 2005/06:Sf332

av **Per Westerberg m.fl. (m)**

Fler äldre i arbete

Motionen delad mellan flera utskott

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tidsbegränsad anställning bör tillåtas för arbetskraft över 61 år.¹
2. Riksdagen beslutar att endast 80 % av antagandeinkomsten i förtidspensionen skall vara pensionsgrundande, i enlighet med vad som anförs i motionen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att äldreförsörjningsstödet bör bli skattepliktigt och höjas till samma nivå som garantipensionen i ålderspensionssystemet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att premiepension bör tillfalla efterlevande make utan särskild ansökan.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka möjligheten att överlåta pensionsrättigheter mellan makar och att låta pensionen tillfalla efterlevande make även i inkomstpensionssystemet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillåta avsättning till pensioner för anställda med obeskattade medel endast för avgiftsbaserade pensioner.²

¹ Yrkande 1 hänvisat till AU.

² Yrkande 6 hänvisat till SkU.

Fel! Okänt namn på

2 Fler äldre i arbete

I det nya allmänna pensionssystemet finns ingen fixerad pensionsålder. Från 61 års ålder är det möjligt att gå i pension helt eller delvis med en, två eller tre fjärdedels pension. Garantipension kan dock tas ut först från 65 års ålder. Någon övre pensionsålder finns inte i systemet för när man måste gå i pension och så länge man arbetar tjänar man in ytterligare pension. Att vi lever allt längre och blir allt friskare upp i åldrarna ställer krav på att pensionssystemet möjliggör för dem som vill arbeta att bli kvar i arbetslivet. Det måste upplevas lönsamt att arbeta även för äldre. Det måste därför ge större utslag i ålderspensionen om man arbetat ända fram till att man fyller 65 år eller ännu längre.

3 Gör förtidspensionen mindre pensionsgrundande

Trots att det finns möjlighet att ta ut förtida pension från 61 års ålder är det få som gör det. Däremot är det mycket vanligt att förtidspensioneras någon gång mellan 61 och 65 år. Förutom att den som får förtidspension efter 61-årsåldern slipper göra förtida uttag av sin ålderspension så genererar förtidspensionen i sig nya pensionspoäng.

Eftersom det inte finns någon arbetsgivare som betalar sociala avgifter och därmed pensionsavgift för den som inte arbetar har staten tagit över uppgiften att betala pensionsavgift för den som har sjukpenning, förtidspension eller akassa. I sjukförsäkringen är det själva sjukpenningen som är pensionsgrundande, vilket innebär att 80 % av den sjukpenninggrundande inkomsten är pensionsgrundande, med nuvarande ersättningsnivå. I förtidspensionen är det i stället den inkomst som förtidspensionen baseras på, den s.k. antagandeinkomsten, som är pensionsgrundande.

Vi tycker att det är fel att en större andel av den antagna inkomsten ska vara pensionsgrundande i förtidspensionen än i sjukförsäkringen. Därför föreslår vi att endast 80 % av antagandeinkomsten i förtidspensionen ska vara pensionsgrundande. Det innebär att den som har arbetat men fått förtidspension sent i livet kommer att få något lägre ålderspension med vårt förslag. För den som aldrig har kunnat arbeta och därmed inte har någon inkomstbaserad pension får förslaget inga konsekvenser. Samma sak gäller för den som haft en mycket låg lön eller förtidspensionerats i tidig ålder och därför får en ålderspension på garantinivå.

4 Mer flexibel arbetsrätt efter 61 år

Sedan den 1 september 2001 har arbetstagare även rätt att kvarstå i anställning till 67 år. Många äldre kan och vill arbeta längre än så, men vill kanske inte vara kvar på sitt gamla arbete. En del arbetsgivare undviker dock att anställa äldre människor därför att risken är större än att anställa någon som är yngre. Lönekostnaderna är högre och även avsättningarna till avtalspensioner, samtidigt som risken för att personen ska bli sjuk eller inte orka med sina arbetsuppgifter är större. Dessutom är det svårare att säga upp en äldre person. För att fler arbetsgivare ska våga och vilja anställa äldre föreslår vi därför att det ska ges större möjlighet till tidsbegränsad anställning av personal över 61 år, något som även föreslagits av Näringsdepartementets seniorgrupp (Ds 2002:10).

5 Gör äldreförsörjningsstödet skattepliktigt och höj nivån

De ålderspensionärer som inte är berättigade till garantipension i pensionssystemet därför att de inte bott tillräckligt länge i Sverige är hänvisade till äldreförsörjningsstödet. Äldreförsörjningsstödet låg när det infördes 2003 på samma nivå som garantipensionen gjorde efter skatt i en kommun med genomsnittlig kommunalskatt, men är till skillnad från garantipensionen inte skattepliktigt. 2004 års höjning av kommunalskatten i flera kommuner och i genomsnitt i riket har dock gjort att äldreförsörjningsstödet är mer värt än garantipensionen. Det uppfattas av många pensionärer som djupt orättvist (även om det sannolikt kompenseras genom bostadsbidraget för flertalet individer).

Mot denna bakgrund föreslår vi att äldreförsörjningsstödet görs skattepliktigt och sätts till samma nivå som garantinivån i pensionssystemet.

Att äldreförsörjningsstödet görs skattepliktigt får dock inte leda till att det som ålderspensionen kan tas med till ett annat land, utan ska enbart utgöra ett försörjningsstöd i Sverige om man inte är berättigad till ålderspension här.

6 Öka möjligheten att fördela pensionsrättigheter mellan makar

I det nya pensionssystemet finns det möjlighet att överlåta framtida premiepensionsavsättningar till sin maka/ make samt att låta pensionen tillfalla ens make om denne överlever en själv (låta pensionen gälla "två liv"). Det senare innebär dock att den månatliga pensionen blir lägre. Båda alternativen kräver särskild ansökan. Vi föreslår att premiepension på två liv ska vara det normala och att i stället premiepension enbart på sitt eget liv ska vara något som

Fel! Okänt namn på

kräver särskild ansökan. Pension till efterlevande make/maka ska enbart beräknas på de premier som har betalats in efter det att giftermål eller samboende har inletts.

En bättre möjlighet att överföra inkomstpension mellan makar skulle underlätta för familjer att låta en förälder arbeta mindre under småbarnsåren. Det skulle även kompensera något på familjenivå att arbetsmarknaden inte är jämställd och kvinnor generellt sett därför tjänar mindre än män.

Mot denna bakgrund vill vi även utöka möjligheten till inkomstpensions-systemet att överlåta pensionsrättigheter mellan makar och sammanboende samt att låta pensionen tillfalla en make som överlever den andra. Även här gäller att pensionsrättigheter inte ska kunna överlåtas retroaktivt utan enbart för framtida pensionsinbetalningar.

Vi kan även tänka oss att mer explicit skriva in i lagen att man vid boskillnad vid skilsmässa ska ta hänsyn till pensionsrättigheter. (Den möjligheten finns i dag men utnyttjas inte.)

Pension på två liv skulle kunna fungera som en ersättning för den numerära rätt försvagade efterlevandepensionen ”änkepensionen”.

7 Lägre skatt på arbete än på bidrag och pensioner

Med nuvarande skattesystem är åtminstone höginkomsttagare (som oftare betalar statsskatt) högre beskattade än pensionärer. Det bidrar till att göra det mindre lönsamt att arbeta och mer lönsamt att pensionera sig. Det vill vi ändra på. Det jobbavdrag som vi föreslår ska naturligtvis även gälla arbetsinkomster för den som fyllt 65 år, men däremot inte för pensionsinkomster.

8 Avdragsrätt enbart för avgiftsbaserade pensioner

I det nya pensionssystemet är pensionerna avgiftsbestämda i stället för förmånsbaserade som i ATP-systemet. Varje inbetald krona (upp till 7,5 basbelopp per år) är pensionsberättigande. I ATP-systemet bestämdes i stället pensionen utifrån en viss andel av den lön man hade haft. Det innebar stabilitet för den som fick pensionen men inte för dem som skulle betala den, dvs. skattebetalarna, eftersom ATP-systemet var ett fördelningssystem.

Många avtalspensioner är fortfarande förmånsbestämda. Det gäller privata tjänstemän på många avtalsområden men däremot inte privata arbetare. Det gäller även statliga tjänstemän.

Ett stort problem med dessa förmånsbestämda pensioner är att det kan bli mycket dyrt för arbetsgivare att anställa äldre personer till en lön som är högre än vad de tidigare har haft och att höja lönen efter det att personen

Fel! Okänt namn på

anställts, eftersom arbetsgivaren då under den korta perioden som är kvar till pensionen måste betala in tillräckligt med avgifter för att täcka den förmån som är bestämd i avtalet. Det gäller särskilt personer med lön över 7,5 basbelopp (24 560 kr i månadslön), eftersom det inte finns någon offentlig inkomstpension i botten för lön över detta belopp.

Konsekvensen kan bli att arbetsgivare avstår från att anställa äldre personer med hög lön för att pensionskostnaderna är för höga. Detta problem skulle försvinna om även de avtalsslutande parterna gick över till avgiftsbestämda i stället för förmånsbestämda pensioner.

De avtalsslutande parterna har dock visat sig ovilliga att gå över till avgiftsbestämda pensionsavtal.

Avtalspensionerna bygger också på att företagen får göra avsättningar till pensionsförsäkringar med upp till 35 % av lönen för sina anställda med obeskattade medel (enligt kommunalskattelagen).

I syfte att de avtalsslutande parterna ska göra om pensionerna i avtalen så att de blir avgiftsbestämda föreslår vi att man fortsättningsvis endast ska få göra avsättningar till pensioner för de anställda med obeskattade medel om pensionerna är avgiftsbestämda.

Stockholm den 4 oktober 2005

Per Westerberg (m)

Tobias Billström (m)

Anita Sidén (m)

Anne Marie Brodén (m)

Anna Lilliehöök (m)

Anne-Marie Pålsson (m)

Karin Enström (m)